

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

28

YASAMA YILI

3

SIRA SAYISI: 220

İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ayni Hibe Desteği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2133) ve Dışişleri Komisyonu Raporu

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
<https://www.tbmm.gov.tr/yasama/komisyon-raporlari>
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 2/2133 Esas Numaralı Teklifin

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı4
- Genel Gerekçesi4

• Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi5

• Dışişleri Komisyonu Raporu6

• Muhalefet Şerhi13

• Teklif Metni15

• Dışişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin15

• Anlaşma Metni16

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Gelen Kâğıtlar Listesi’nde yayımlanan 1416194 evrak numaralı “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ayni Hibe Desteği Anlaşması”nın onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Numan Kurtulmuş

İstanbul

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYON (2/2133)	
ESAS	Dışışleri Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Somali’de 1979 yılında açılan Mogadişu Büyükelçiliğimiz, anılan ülkedeki iç savaş sebebiyle 1991 yılında kapatılmıştır. 2011 yılında yaşanan kuraklık felaketine uluslararası toplumun dikkatini çekmek amacıyla ülkemiz heyetince Mogadişu’ya gerçekleştirilen ziyaret, ikili ilişkilerimizin yeni bir ivme kazanmasına vesile olmuştur. Ziyaretin ardından Mogadişu Büyükelçiliğimiz 2011 yılının Kasım ayında yeniden açılmıştır. Somali’nin Ankara Büyükelçiliği ise 2008 yılında faaliyete geçmiştir.

“Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Diplomatik Temsilcilikler İçin Arsa Takasına İlişkin Protokol” 22/3/2019 tarihinde İstanbul’da imzalanmıştır. Protokol ile Somali tarafından ülkemize bedelsiz tahsis edilen 61.222 m² arsa üzerinde yeni kançılırya, ikametgâh, memur konutu ve diğer binaların inşaatı (10.000 m²) 2015 yılında tamamlanmış olup Mogadişu Büyükelçiliğimiz hâlihazırda söz konusu binalarda hizmet vermektedir. Bahse konu yerleşke, Türkiye’nin hâlihazırda yurtdışındaki en büyük büyükelçilik yerleşkesini teşkil etmektedir. Mezkûr Protokol uyarınca İncek Diplomatik Site’de 4.918 m² büyüklüğünde bir arsa Somali’ye tahsis edilmiştir.

“Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ayni Hibe Desteği Anlaşması” 6/7/2022 tarihinde Ankara’da imzalanmıştır. Ayni Hibe Desteği Anlaşmasıyla, 2019 tarihli Protokol gereğince Somali’ye tahsis edilen arsa üzerinde Somali’nin Ankara Büyükelçiliği hizmet binalarının ülkemizce inşa edilerek Somali’ye hibe edilmesi öngörülmektedir.

Söz konusu Anlaşmanın onaylanmasıyla, Somali ile devam eden kapsamlı ve özel ilişkilerimizin güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

T.C.

Cumhurbaşkanlığı

Sayı: Z-90666677-599-222381

26 Nisan 2024

Konu: Anlaşma

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

6 Temmuz 2022 tarihinde Ankara’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ayni Hibe Desteği Anlaşması”nı Anayasanın 90 ıncı maddesi gereğince onaylanması uygun bulunmak üzere ilişikte bilgilerinize sunarım.

Recep Tayyip ERDOĞAN

Cumhurbaşkanı

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

21/07/2025

Esas No: 2/2133

Karar No: 160

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/2133 esas numaralı, “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ayni Hibe Desteğı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi” Komisyonumuzun 17/07/2025 tarihinde yaptığı 17’nci toplantısında görüşölmüş ve kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

1. Giriş

Cumhurbaşkanlığınca 26/04/2024 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Aynı Hibe Desteği Anlaşması, 02/05/2024 tarihinde İstanbul Milletvekili Numan KURTULMUŞ imzasıyla “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Aynı Hibe Desteği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi” olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuştur. 2/2133 esas numaralı Kanun Teklifi 02/05/2024 tarihinde esas komisyon olarak Komisyonumuza havale edilmiştir.

Teklif, Komisyonumuzun 28’inci Yasama Dönemi 17/07/2025 tarihli 17’nci toplantısında Dışişleri Bakanlığı ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yetkililerinin de katılımlarıyla görüşülmüştür.

2. Teklifin İçeriği

Komisyonumuza havale edilen metinler incelendiğinde Teklif ile, 22/3/2019 tarihinde İstanbul’da imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Diplomatik Temsilcilikler İçin Arsa Takasına İlişkin Protokol gereğince Somali’ye tahsis edilen arsa üzerinde, Somali Federal Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği hizmet binalarının ülkemizde inşa edilerek Somali’ye hibe edilmesinde izlenecek yöntem ve uygulanacak ilkelerin tespit edilmesini öngören Anlaşma’nın onaylanmasının uygun bulunmasının amaçlandığı görülmektedir.

3. Komisyon Görüşmeleri

Komisyonumuzda Teklif’in tümü üzerinde yapılan görüşmelerde¹;

Dışişleri Bakan Yardımcısı Nuh YILMAZ tarafından;

Türkiye-Somali ilişkilerinin özel bir niteliğe sahip olduğu ve ilişkilerin gücünü ortak tarihimizden ve halklarımız arasındaki samimi ilişkilerden aldığı,

Sayın Cumhurbaşkanımızın Somali’ye Başbakan olarak 2011 yılında gerçekleştirdiği ziyaretten itibaren Somali’nin güvenliğini ve istikrarını tahkim edecek, Somali halkının refahına, huzuruna katkıda bulunacak şekilde tüm kurumlarımızla birlikte yoğun ve samimi bir gayret sergilendiği,

Son on yılda Somaliyle kalkınma yardımları, sağlık, eğitim, ticaret ve en önemlisi de terörle mücadeleye kadar uzanan çok yönlü bir iş birliği geliştirildiği,

Yıllar içerisinde stratejik bir boyut kazanan Somaliyle ilişkilerimizin her alanda gelişmeye ve güçlenmeye devam ettiği,

Somali Federal Hükümeti’ne destek olmak amacıyla Somali ulusal ordusuna yönelik askerî eğitim faaliyetlerimizin sürdüğü,

Somali’ye, terör örgütü Eş-Şebab’la mücadelesinde her türlü katkının sağlandığı,

Mogadişu’da inşa edilmiş en kapsamlı askerî eğitim tesisi olan ve 30 Eylül 2017’de açılan Anadolu Kışlası’nda Somali Türk Görev Kuvvet Komutanlığı aracılığıyla bugüne kadar 15 binden fazla Somalili askerî personele eğitim verildiği,

TİKA, Türk Kızılay’ı ve diğer Türk sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte bu ülkede insani yardım faaliyetlerine devam edildiği,

Mogadişu’da faaliyet gösteren Recep Tayyip Erdoğan Eğitim ve Araştırma Hastanesi’nin yalnızca kaliteli sağlık hizmeti sağlamakta kalmadığı, aynı zamanda sağlık bilimleri fakültesiyle beraber çeşitli alanlarda sağlık personelinin de yetiştirildiği,

¹ Komisyonun toplantı tutanaklarına aşağıdaki bağlantı adresinden ulaşılabilir:

<https://www.tbmm.gov.tr/Tutanaklar/TutanakGoster/5232>

Somali’de güvenlik alanında yaşanan olumlu atmosfere bağlı olarak kurumlarımızın muhtelif konulardaki iş birliği faaliyetleriyle ülkedeki Türk yatırımlarının sayısı ve boyutunda artış yaşandığı,

Türkiye’nin, hâlihazırda Mogadişu Deniz Limanı ve Aden Abdulle Havalimanı’nı işleten firmalarıyla Somali’de önde gelen doğrudan yabancı yatırımcı ülke konumunda olduğu,

Yarım asır sonra ilk defa uluslararası bir bankanın Somali’de şube açmasının önemli bir gelişme olduğu ve bu kapsamda Ziraat Katılım Bankası’nın Somali’de faaliyet gösteren tek yabancı banka olduğu,

Enerji konusunda da Somali’yle oldukça yakın çalışmaların devam ettiği, ikili çıkarlar temelinde hayata geçirdiğimiz bu projelerin iş birliğimizi geliştirdiği gibi Somali’nin gerçek potansiyelini de ortaya koyduğu ve uluslararası alanda imajına katkı sağladığı,

1979’da Somali’de Türkiye tarafından büyükelçilik açıldığı ancak ülkede çıkan iç savaş nedeniyle 1991 yılında büyükelçiliğimizin kapandığı ve 2011’de yeniden açıldığı,

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Diplomatik Temsilciler İçin Arsa Takasına İlişkin Protokol’ün 22 Mart 2019’da İstanbul’da imzalandığı ve bu protokol uyarınca Somali tarafınca ülkemize bilabedel tahsis edilen 61.222 metrekaare arsa üzerindeki yeni kanlılara, ikametgâh, memur konutları ve diğer binaların inşaatlarının 2015 yılında tamamlandığı, Mogadişu Büyükelçiliğimizin hâlihazırda söz konusu binalarda hizmet vermekte olduğu ve ülkemizin yurt dışındaki en büyük büyükelçilik yerleşkesini teşkil ettiği,

Söz konusu Protokol uyarınca Ankara’da İncek Diplomatik Sitesi’nde 4.918 metrekaare büyüklüğünde bir arsanın ülkemiz tarafından Somali’ye tahsis edildiği ve bahse konu Anlaşmanın geçici kiralık binalarda hizmet veren Ankara’daki Somali Büyükelçiliği’nin İncek Diplomatik Site içerisinde bir yerleşkeye kavuşmasını sağlayacağı,

ifade edilmiştir.

Komisyon Başkan ve üyeleri tarafından;

Türkiye ile Somali arasında aslında daha farklı sektörlerde, farklı ciddi iş birliklerinin mevcut olduğu,

“Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında

Diplomatik Temsilcilikler İçin Arsa Takasına İlişkin Protokol”ün 22/3/2019 tarihinde İstanbul’da imzalandığı,

Protokol ile Somali tarafından ülkemize bedelsiz tahsis edilen 61.222 metrekaare arsa üzerinde Türkiye tarafından kanlılara, ikametgâh, memur konutu ve diğer binaların yapıldığı,

Mezkr protokol uyarınca yine İncek Diplomatik Site’de 4.918 metrekaare büyüklüğünde bir arsanın Somali’ye tahsis edildiği,

Uzun yıllar boyunca potansiyeli görmezden gelinen, kaderine terk edilen Afrika Kıtası’nın bugün dünyanın yükselen değeri hâline geldiği,

Son yıllarda bu büyük potansiyeli erken bir vizyonla görerek Afrika’ya yönelik çok boyutlu ve millî bir politika geliştirildiği ve geçmişte birkaç cılız denemenin ötesine geçemeyen ilişkilerin son yirmi yılda atılan kararlı adımlarla stratejik bir ortaklığa dönüştüğü,

Ülkemizin Afrika açılımının salt çıkar odaklı veya sömürgeci bir zihniyet temelinde olmadığı, kıtaya ilk olarak TİKA, Kızılay, Yunus Emre Enstitüsü ve sivil toplum kuruluşları gibi yumuşak güç unsurlarımızla girildiği ve Afrikalı kardeşlerimizin insani ihtiyaçlarına odaklanıldığı,

Gittiğimiz her ülkede sağlık, eğitim, tarım ve altyapı projeleriyle kalıcı eserler bırakıldığı ve sadece binalar inşa edilmeyip aynı zamanda asıl yatırımın insana ve geleceğe yapıldığı,

Kıtanın dört bir yanından yetenek vadeden gençlerin Türkiye’ye getirildiği ve bu insanlara Türkiye burslarıyla en güzide üniversitemizde eğitim verildiği,

Somali'nin küresel deniz ticaretinin kalbi olan bir coğrafyada yer aldığı, küresel ticaretin yaklaşık yüzde 12'sinin geçtiği Aden Körfezi ve Kızıldeniz rotasının güvenliğinin doğrudan Somali istikrarına bağlı olduğu,

Devletimizin, kardeş Somali halkının ve meşru hükümetinin çağrısına kayıtsız kalmayıp bölgesel ve küresel güvenliğe katkı sunmak amacıyla 30 Eylül 2017'de Mogadişu'da TÜRK SOM'u hizmete açtığı,

Somalili askerlere eğitim vererek Somali ordusunun kendi ülkesini teröre karşı savunma kapasitesinin artırıldığı ve bunun bir istikrar ve barış projesi olduğu, atılan bu adımların Mart 2024'te tarihî bir savunma ve ekonomik iş birliği anlaşmasıyla da taçlandığı,

Afrika'da değişen güç dengelerini koruyan Türkiye'nin, Somali'nin lokomotif ülkelerinden biri olma yolunda emin adımlarla ilerlediği ve Somali'de atılan adımların Türkiye'nin küresel bir güç olma vizyonunun da bir yansıması olduğu,

Türkiye bir başka ülkeyle herhangi bir ilişki geliştirdiğinde bu ilişkinin kazan-kazan temeline dayandığı, Türkiye'nin gittiği yerlerde inşa faaliyetlerinde bulunduğu,

Tasarrufun aslında herhangi bir şeyin harcanmaması olarak tanımlanmaması gerektiği, önemli olan hususun bir kaynağın israf edilmemesi olduğu,

Alicının, bahse konu binaları, mülkiyetlerini devraldığı tarihten başlayarak “Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi”ne uygun olarak münhasıran büyükelçilik faaliyetleri için kullanacağını taahhüt ettiği ve alicının Ankara'daki büyükelçiliğinin faaliyetlerine son vermesi hâlinde binaların mülkiyetini donöre devredileceği gibi hususların Anlaşma'da hüküm altına alındığı,

ifade edilmiştir.

Komisyon üyeleri tarafından; Somali'de Türk askerî varlığının düzeyi ve Türkiye'nin Somali'yle ticaret hacmi, bahse konu projenin toplam maliyetinin ne olduğu, hangi firmaya, hangi koşullarda verileceği, ihale süreci, anlaşmazlık çıkması durumunda hangi mahkemeye başvurulacağı, son on yılda Somali'ye yapılan toplam maddi yardım ve hibe miktarının ne kadar olduğu; benzer kaç ülkenin hem arazi hem de arazi üzerine bina yapma konusunda benzer uygulamalara sahip olduğu, arsaların miktarının ve bedelinin ne olduğu, bahsedilen yerdeki bu elçilik binasına Türk hazinesinden ne kadar bir bütçe tahsis edileceği, inşaatın belli bir firmaya mı yaptırılacağı yoksa şeffaf bir ihale süreci ile mi belirleneceği, aynı yerdeki 5 bin metrekarelik bir arsanın bugün itibarıyla rayiç değerinin ne olduğu, büyükelçilik binası yapımı için ihaleye çıkılıp çıkmadığı ve bir ön çalışma yapıp yapılmadığı, Somali'nin Türkiye tarafından yapılan büyükelçilik binasını satmaya karar vermesi durumunda doğacak kamu kaynağı kaybının sorumluluğunun kime ait olacağı, arsa tahsisinin ve büyükelçilik binası yapımının tasarruf tedbirlerinin ihlali anlamına geldiği; hibelerin harcanmasıyla ilgili olarak bir denetim prosedürünün var olup olmadığı ve bunun nasıl yapıldığı; Türkiye tarafından 2011 yılından bu yana Somali'ye ne kadar hibe ya da askerî yardım yapıldığı, Mogadişu Türk Büyükelçiliği'nin Türkiye Cumhuriyeti'nin kaynaklarıyla yapıldığı ve mütekabiliyet açısından Somali Büyükelçilik bina arsasının ve inşaatın neden hibe edildiği, Somali'de Türkiye tarafından petrol bulunup bulunmadığına ilişkin tevecih edilen farklı sorular, Dışişleri Bakan Yardımcısı Nuh YILMAZ, Dışişleri Bakanlığı Kuzey ve Doğu Afrika Genel Müdürü Refik Ali ONANER ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Dış İlişkiler Genel Müdürü Öztürk SELVİTOP tarafından cevaplandırılmış ve bu kapsamda;

Şu anda Somali'yle ticaret hacmimizin 400 milyon dolar civarında olduğu, ticaret hacminin 2023 yılında 426 milyon dolar, 2024 yılında ise Somali'nin ithalat miktarındaki genel düşüşe bağlı olarak 384 milyon dolar olduğu,

Somali'ye Somalili askerî personeli eğitmek amacıyla Mogadişu'da eğitmen askerî personel bulundurarak katkı sağlandığı, Somali'nin terörle mücadelesine gerekli ekipmanları yine Mogadişu'da bulundurarak katkıda bulunulduğu ve ATAK helikopterlerinin Somali'nin terörle mücadelesine katkıda bulunmak için bu ülkeye gönderilerek ilave bir adım atıldığı,

Anlaşma'da öngörülen bir maliyetin söz konusu olmadığı, belirlenen hedefin 3 bin metrekareye kadar büyükelçilik binaları inşa edilmesi olduğu ve bunun tek bir bina olabileceği gibi kaçılırya ikametgâh ayrı olabileceği; günün şartlarında Somali tarafıyla da mutabakat sağlanacak şekilde proje olduğu, şu anda belirlenmiş bir şirket, belirlenmiş bir meblağ olmadığı ve bahse konu anlaşmanın bir hibe olduğu,

Anlaşma'nın 5'inci maddesinde bu tür anlaşmalarda olan mutat uyumsuzlukların çözülmesi maddesine yer verildiği, herhangi bir ulusal, uluslararası mahkeme veya üçüncü taraflara başvurulmayacağı ve taraflar arasındaki uyumsuzlukların görüşmeler yoluyla dostane bir şekilde çözüleceği hususunun düzenlendiği,

Hibe edilen arsanın satılabilen bir yer olmadığı, çünkü diplomatik bir alan olduğu ve sahibinin de devlet olduğu ve bu nedenle bu tahsisin yapıldığı,

Özel şahısların bahse konu arsayı ve binayı satın almasının, başka bir şey için kullanmasının söz konusu olmadığı,

Anlaşma'da açıkça belirtildiği gibi Türkiye'nin izniyle satılabileceği,

Büyükelçiliğin başka bir yere taşınması durumunda ilgili devletin Bakanlığın iznini almak zorunda olduğu, tek taraflı olarak ilgili devletin bahse konu alanı başka birisine devretmesinin, başka türlü kullanmasının ve başka türlü bir iş yapmasının mümkün olmadığı ve bunun üzerinde çok ciddi kısıtlamaların var olduğu ve devirin ancak izinle yapılabilirdiği,

TİKA'nın bir insani yardım teşkilatı olmadığı ama Somali'de çok sayıda Türk sivil toplum kuruluşunun var olduğu ve bahse konu hususlarda Türkiye'den Somali'ye çok ciddi yardım gittiği,

İhale Kanunu'nda neler yapılıyorsa buranın denetime tabi olduğu ve denetim dışı bir süreç olmadığı,

Bütçe anlamında Hazine ve Maliye Bakanlığı'ndan Dışişleri Bakanlığı'na bir devrin söz konusu olduğu ve Dışişleri Bakanlığı tarafından daha sonra sürecin yürütüldüğü ve yöntemin de bu olduğu,

Türkiye'nin Somali'de çeşitli yatırımlarının var olduğu,

Türkiye'nin büyükelçilik açtığı ülkelerde ticaret hacminin de arttığı,

Büyükelçilik ve THY'nin hepsinin katma değer sağladığı ve büyükelçilik, THY ve güvenlik anlaşmasının bulunması durumunda en yüksek seviyede iş adamlarının bu ülkelere gittiği,

Türkiye'nin Somali'de enerji konusunda ciddi yatırımlar yaptığı,

Türkiye'nin Somali'ye 2011'den bugüne kadar toplam 1 milyar dolardan fazla yardım sağladığı ve bunun çok önemli bir bölümünün zaten TBMM onayından geçerek Somali bütçesine doğrudan yapılan yardımlardan oluştuğu,

İnsani yardımlar kapsamında Türk Kızılayı Somali Ofisi'nin 2011'den itibaren toplam 116 milyon dolar tutarında yardımda bulunduğu ve bu yardımların 4,6 milyon kişiye ulaştığı,

Türkiye'nin Somali'de en etkin yabancı aktör olduğu için balıkçılık sektöründen enerji sektörüne kadar pek çok alanda Türk şirketlerinin faaliyette bulunduğu,

Türkiye'nin Somali'de artan etkinliğinin bir diğer önemli yansımasının da Somali'nin güvenliği ve terörle mücadelesi için gösterilen çaba olduğu,

Arsanın değerine dair Bakanlık olarak karar alıp ilk kullanıma sunulan diplomatik sitenin Oran Sitesi'nde bulunan yer olduğu;

Bahse konu arsanın, o bölgede şehir planlamasında o alanın imara dahi açılması söz konusu değilken o arsaların zaten devlete hiçbir maliyeti olmadan, değersiz dönemde bu iş için ayrıldığı, diplomatik siteye tahsis edildiği için değer kazandığı, arsanın bugün çok değerli olduğu ama zaten başka bir amaçla kullanılmasının mümkün olmadığı,

Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından diplomatik misyonlara arsa tahsisinden dolayı değer kazanan bölgenin devlete sıfır maliyetle bir şehir planlaması başarısı olduğu ve Oran'da olduğu gibi bunun İncek'te de yapıldığı,

Türkiye tarafından Somali'ye Oruç Reis sismik gemisinin gönderildiği, eylül ayından nisan ayına kadar sismik çalışmalar yapıldığı, bu sismik çalışmalardan veri toplandığı ve toplanan verilerle ilgili çalışmaların ve sismik analizlerin devam ettiği, yapılan bu analizler sonucunda sondaj yapılmasına karar verileceği,

belirtilmiştir.

4. Teklif Metnine İlişkin Kabuller ve Değişiklikler

Teklif'in tümü üzerindeki görüşmelerin ardından Teklif ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Teklif'in 1'inci, 2'nci ve 3'üncü maddeleri ile tümü aynen kabul edilmiştir.

5. Genel Kurulda Temsil

İçtüzüğün 45'inci maddesi uyarınca, Teklif'in Genel Kuruldaki görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere İstanbul Milletvekili Seda GÖREN BÖLÜK, Ankara Milletvekili Ahmet Fethan BAYKOÇ, Konya Milletvekili Ziya ALTUNYALDIZ, İstanbul Milletvekili Oğuz ÜÇÜNCÜ, İstanbul Milletvekili Sena Nur ÇELİK KANAT, Ankara Milletvekili Asuman ERDOĞAN, Teklif ile ilgili özel sözcü olarak seçilmiştir.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Fuat Oktay</i>	<i>Mustafa Canbey</i>	<i>Ceyda Bölünmez Çankırı</i>
Ankara	Balıkesir	İzmir
Kâtip	Üye	Üye
<i>Derya Bakkak</i>	<i>Ahmet Fethan Baykoç</i>	<i>Asuman Erdoğan</i>
Gaziantep	Ankara	Ankara
	(Bu raporun özel sözcüsü)	(Bu raporun özel sözcüsü)
Üye	Üye	Üye
<i>Ceylan Akça Cupolo</i>	<i>Talih Özcan</i>	<i>Mahmut Rıdvan Nazırlı</i>
Diyarbakır	Düzce	Elâzığ
(Muhalefet şerhimiz vardır)		
Üye	Üye	Üye
<i>Kamil Aydın</i>	<i>Utku Çakırözer</i>	<i>Derya Ayaydın</i>
Erzurum	Eskişehir	İstanbul
Üye	Üye	Üye
<i>Sena Nur Çelik Kanat</i>	<i>Yunus Emre</i>	<i>Seda Gören Bölük</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
(Bu raporun özel sözcüsü)		(Bu raporun özel sözcüsü)
Üye	Üye	Üye
<i>Hasan Karal</i>	<i>Oğuz Kaan Salıcı</i>	<i>Namık Tan</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
Üye	Üye	Üye
<i>Oğuz Üçüncü</i>	<i>Ziya Altunyaldız</i>	<i>Metin Ergun</i>
İstanbul	Konya	Muğla
(Bu raporun özel sözcüsü)	(Bu raporun özel sözcüsü)	

MUHALEFET ŞERHİ

Somali’de uzun yıllardır, halkın iradesinden kopuk, dış desteklerle ayakta tutulan, yolsuzlukla iç içe geçmiş, baskıcı ve anti-demokratik bir yönetim anlayışı hüküm sürmektedir. Siyasal temsilin son derece sınırlı olduğu; ifade ve örgütlenme özgürlüklerinin sistematik biçimde bastırıldığı; güvenlik aygıtlarının toplumu denetim altında tutmak için araçsallaştırıldığı bir ülkede, mevcut hükümet yapısının uluslararası iş birlikleriyle güçlendirilmesi, halkların değil, iktidar elitlerinin ve dış müdahale mekanizmalarının çıkarına hizmet etmektedir.

Somali’de iktidarın denetimi altına giren idare ve yargının yanı sıra, siyaset kurumları da toplumsal katılımın, özgürlük ve refah beklentilerinin önünde bir engele dönüşmüştür. Dar bir çevrenin denetiminde sürdürülen, dış desteklere dayalı ve kamu denetiminden uzak iktidar pratiği, uluslararası raporlarla da teyit edilmektedir. İfade özgürlüğü, bağımsız medya, sivil toplum ve yargı mekanizmaları ya işlevsiz bırakılmış ya da doğrudan baskı altına alınmıştır. Siyasal alanın bu denli daraltıldığı bir ortamda yapılan uluslararası anlaşmalar yalnızca teknik bir nitelik taşımamakta; aynı zamanda mevcut otoriter yapının meşrulaştırılmasına hizmet etmektedir.

Türkiye’nin Somali ile kurduğu ilişki biçimi de bu gerçeklikten azade değildir. Son yıllarda geliştirilen askerî, ekonomik ve diplomatik iş birlikleri Somali halkının ihtiyaç ve taleplerini öncelememekte; aksine siyasal meşruiyeti zayıf yönetim yapısına uluslararası düzeyde destek sunmaktadır. Bu durum, dış politika alanında halklar arası dayanışmayı esas alması gereken bir yaklaşımın, iktidarlar arası çıkar ilişkisine indirgenmesine neden olmaktadır.

Dış politika; halkların iradesine, demokratik değerlere ve toplumsal barışa dayalı bir anlayışla yürütülmelidir. Ancak Somali’deki mevcut yönetim biçimiyle kurulan ilişkiler, bu ilkelerin hiçbirini taşımamaktadır. Yardım, iş birliği ve ortaklık adı altında atılan adımlar, halkların hak arama mücadelesini zayıflatmakta; ifade ve katılım özgürlüğünü baskılayan yapılara meşruiyet kazandırmaktadır.

Bu çerçevede, Somali hükümetiyle geliştirilen iş birliklerinin yalnızca teknik düzenlemeler temelinde değil; siyasal ve etik sorumluluklar çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Demokratikleşme perspektifi taşımayan, halk iradesini tanımayan ve uluslararası iş birliğini yalnızca güç tahkimi aracı olarak kullanan yönetimlerle kurulan ilişkilerin bölgesel barışa da katkı sunmayacağı açıktır.

Tüm bunlara ek olarak söz konusu anlaşmada bütçe şeffaflığı ve denetim sorunu vardır. Anlaşmada hibe kapsamında yapılacak inşaatın finansmanı Türkiye Cumhuriyeti tarafından karşılanacak olmasına rağmen, maliyetin ne kadar olacağına, hangi firmalara ihale edileceğine ve bu sürecin nasıl denetleneceğine dair açık ve bağlayıcı hükümler yer almamaktadır. Bu durum kamu kaynaklarının kullanımında şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkeleriyle çelişmektedir.

Bu gerekçelerle, komisyon gündemindeki teklife yönelik eleştirilerimizi kayda geçiriyor; halkların iradesini ve özgürlük talebini esas alan bir dış politika anlayışının inşa edilmesi gerektiğini vurgulamak üzere bu şerhi düşüyoruz.

18.07.2025

Ceylan Akça CUPOLO

Diyarbakır

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ
NUMAN KURTULMUŞ’UN TEKLİFİ

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
İLE SOMALİ FEDERAL CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ARASINDA AYNİ HİBE DESTEĞİ
ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ UYGUN
BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 6 Temmuz 2022 tarihinde Ankara’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ayni Hibe Desteği Anlaşması”nın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

DİŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
İLE SOMALİ FEDERAL CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ARASINDA AYNİ HİBE DESTEĞİ
ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ UYGUN
BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- Teklifin 1’inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2- Teklifin 2’nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3- Teklifin 3’üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ile
SOMALİ FEDERAL CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
arasında
AYNI HİBE DESTEĞİ ANLAŞMASI

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, (bundan sonra “Donör” olarak anılacaktır) ve Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti (bundan sonra “Alıcı” olarak anılacaktır); (Donör ve Alıcı bundan sonra birlikte “Taraflar” olarak anılacaktır.),

Taraflar arasındaki tarihsel ve kültürel bağlar ile uzun süredir var olan dostane ilişkiler çerçevesinde, bu ilişkilerin güçlendirilmesini ve daha da geliştirilmesini dileyerek,

22 Mart 2019 tarihinde İstanbul’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Diplomatik Temsilcilikler için Arsa Takasına İlişkin Protokol” kapsamında mülkiyet hakları Somali Federal Cumhuriyeti’ne devredilen “Ankara ili, Gölbaşı ilçesi, Kızılcaşar Mahallesi, 121186 ada, 1 parsel üzerindeki 4.918 metrekare yüzölçümlü arsa” (bundan sonra “arsa” olarak anılacaktır) üzerinde, Somali Federal Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği (bundan sonra “Büyükelçilik” olarak anılacaktır) binalarının Donör tarafından inşa edilerek Alıcı’ya hibe edilmesinde yönelik olarak,

Aşağıdaki hususlarda mutabakata varmışlardır:

Madde-1

Amac

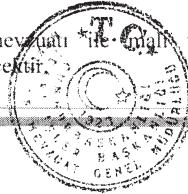
Bu anlaşmayla, Alıcı’nın maliki olduğu arsa üzerinde Somali Federal Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği binalarının Donör tarafından inşa edilerek hibe edilmesinde izlenecek yöntem ve uygulanacak ilkelerin tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

Madde-2

Hibenin Kapsamı

2.1 Donör, iç hukuku ve yıllık bütçe ödenekleri çerçevesinde, Büyükelçilik binalarının projelendirilmesi ve inşa edilmesi işini (bundan sonra “Proje” olarak anılacaktır) aynı hibe olarak Alıcı’ya ait Kızılcaşar Mahallesi, Gölbaşı/Ankara, 121186 ada, 1 parsel adresindeki arsa üzerinde hayata geçirecektir.

2.2 Proje, Türkiye Cumhuriyeti’nin ulusal ve yerel mevzuatı ile ilgili ve idari düzenlemelerine uygun olarak gerçekleştirilecek ve denetlenecektir.

2.3 Taraflarca mutabık kalınan ihtiyaç programı çerçevesinde işbu Anlaşmanın 2.1 maddesinde belirtilen arsa üzerinde azami 3.000 (üç bin) metrekare büyüklüğünde Büyükelçilik binaları inşa edilecektir. Donör tarafından uyulacak imar kanununun ve ikincil mevzuatın değişmesi ve ilave yükümlülükler getirmesi gibi hallerde binaların inşaat alanına bu değişiklikler yansıtılacaktır.

2.4 Mutabık kalınan ihtiyaç programı çerçevesinde mimari ve mühendislik projelerini hazırlayacak ve inşaatı yapacak yükleniciler, Donör tarafından Türkiye Cumhuriyeti kamu ihale mevzuatına uygun şekilde tespit edilecek, mimari ve mühendislik projelerinin ve inşaatın maliyeti münhasıran Türkiye Cumhuriyeti mevzuatı uyarınca taraflarca mutabık kalınan ihtiyaç programına göre Donör tarafından belirlenecek, tahsis edilecek ve uygulaması denetlenecektir.

Madde-3

Binaların Büyükelçiliğe Devri

3.1 Donör, inşaatın tamamlanmasını ve yapı kullanma izninin alınmasını takiben, işbu anlaşma kapsamındaki binaların mülkiyet haklarını Alıcı'ya devredecektir.

3.2 Alıcı, bahsekonu binaları, mülkiyetlerini devraldığı tarihten başlayarak Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesine uygun olarak münhasıran Büyükelçilik faaliyetleri için kullanacağını taahhüt eder. Alıcının, Ankara'daki Büyükelçiliğinin faaliyetlerine son vermesi halinde binaların mülkiyeti Donöre devredilecektir. Büyükelçiliğin Ankara içinde başka bir adrese taşınması halinde Alıcı, Donörün yazılı iznini almak kaydıyla sözkonusu binaları, üçüncü taraflara, gerçek veya tüzel kişilere, bedeli karşılığında veya ücretsiz olarak devretme, satma, kiralama, tahsis etme, temlik etme, takas etme, intifa ve irtifak hakkı tesis etme, sükna veya kat mülkiyeti verme hakkına sahip olacaktır.

3.3 Alıcı, binaların mülkiyet haklarını devralmasını takip eden üç ay içinde, Büyükelçiliğin sözkonusu binalarda faaliyete başlayacağını kabul eder.

Madde-4

Değişiklikler ve İlave Düzenlemeler

İşbu Anlaşmanın maddeleri, Tarafların karşılıklı yazılı onayı ile herhangi bir zamanda değiştirilebilir ve ilaveler yapılabilir. Değişiklikler ve ilaveler işbu Anlaşma'nın 7. Maddesinde belirtildiği şekilde yürürlüğe girecektir.

Madde-5

Uyuşmazlıkların Çözülmesi

İşbu Anlaşmanın yorumlanmasına veya uygulanmasına ilişkin herhangi bir uyuşmazlık görüşmeler yoluyla dostane bir şekilde çözümlenecek ve çözüm bulunamaz bir ulusal, uluslararası mahkeme veya üçüncü taraflara başvurulmayacaktır.

Madde-6

Bağıışıklıklar

1961 tarihli Diplomatik İlişkiler Hakkındaki Viyana Sözleşmesinin ilgili hükümlerine uygun olarak, yukarıda sözü edilen arsa ve üzerinde inşa edilecek Büyükelçilik binaları, sunulacak özel hizmetlerin bedeli olan ödemeler dışında tüm ulusal ve belediye vergilerinden, harçlardan ve diğer mecburi ödemelerden muaf olacaktır.

Madde-7

Onay ve Yürürlüğe Giriş

İşbu Anlaşma, Anlaşmanın yürürlüğe girmesi için Tarafların gerekli iç hukuki yasal süreçlerini tamamladıklarını birbirlerine diplomatik yollarla bildirdikleri son yazılı bildirimin alındığı tarihte yürürlüğe girecektir.

Madde-8

Metin ve İmza

İşbu Anlaşma Ankara'da, 6 Temmuz 2022 tarihinde Türkçe ve İngilizce iki orijinal nüsha halinde ve bütün metinler eşit derecede geçerli olmak üzere imzalanmıştır. Herhangi bir yorum farklılığı olması halinde, İngilizce metin esas alınacaktır.

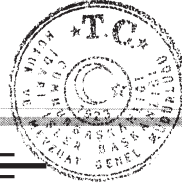
**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA**

**SOMALİ FEDERAL CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA**

Murat KURUM
**Çevre, Şehircilik ve İklim
Değişikliği Bakanı**

Balal Mohamed CUSMAN
Dışışleri Bakan Vekili

TBMM Basımevi - 2025